

derland zeggen: "Met gewasbescherming maak je nooit vrienden".

1.1.3 **Gezamenlijke wens maakt een mooie toekomst voor natuurlijke middelen mogelijk**

T. Vermeulen (CLM) en J.G. Mulder (CTB)

CLM, Postbus 62, 4100 AB Culemborg

GENOEG is een netwerk dat partners bij elkaar heeft gebracht met een gezamenlijke visie op natuurlijke middelen in de gewasbescherming. Natuurlijke middelen moeten een volwaardig onderdeel vormen van de geïntegreerde gewasbescherming en kunnen worden ingezet waar nuttig en nodig. Een belangrijke taak van GENOEG was het vinden van verantwoorde vereenvoudigingen in de, grotendeels op Europees niveau vastgestelde, toelatingwetgeving. GENOEG deed dit aan de hand van vijf toelatingsaanvragen voor natuurlijke middelen die gedurende het project werden ingediend. Vereenvoudigingen kunnen echter alleen worden aangebracht als het karakter van het middel dit toestaat. Ook de toepassing van natuurlijke middelen mag geen gevaar opleveren voor de gezondheid of voor het milieu.

Het project Genoeg Breed gaat door met het ondersteunen van aanvragen om de gezamenlijke visie te verwezenlijken. Genoeg Breed zal tien aanvragen faciliteren met het doel de ruimte in de wetgeving verder te onderzoeken. De tien middelen kunnen zowel voor glasteelten als voor open teelten aangevraagd worden. Naast het zoeken van ruimte in de wetgeving zijn er misschien vervolgstappen nodig voor het verwezenlijken van de gezamenlijke visie. Deze vervolgstappen zullen door betrokkenen in Genoeg Breed zelf gezet moeten worden. De resultaten uit de projecten GENOEG en Genoeg Breed geven de richting aan.

Het project GENOEG was de voorloper van Genoeg Breed. De projectpartners (zie kader) zien voor natuurlijke gewasbeschermingsmiddelen een volwaardige plaats in de geïntegreerde gewasbescherming. De projectuitvoering was gericht op vijf deel-onderwerpen:

Toelatingsbeleid;

Kaf van koren scheiden: inventarisatie van alle natuurlijke middelen door PPO glastuinbouw;

Communicatie over het belang van natuurlijke middelen, maar ook over de teelttechnische haken en ogen;

Deugdelijkheidsonderzoek: onderzoek naar de

Partners in GENOEG
Productschap Tuinbouw (financier)
Ministerie van LNV (financier)
Provincie Zuid Holland (financier)
Ministerie van VROM (stelde tijd van RIVM beschikbaar)
LTO Glastuinbouw
Vereniging Artemis
PPO Glastuinbouw
Platform Biologica
Dutch Producers Association (DPA)
Diverse producenten en handelaren van natuurlijke middelen

Daarnaast was het CTB intensief betrokken bij de uitvoering van het project

effectiviteit van middelen door PPO glastuinbouw;

Bedrijfsbezoeken bij bedrijven die met succes gebruik maken van natuurlijke middelen.

Zonder in details te treden (de eindrapportage is te downloaden op www.GENOEG.net), bleek de toelatingsprocedure voor natuurlijke middelen het grootste knelpunt in het rijtje te zijn. In het huidige toelatingssysteem kost het namelijk te veel en duurt het te lang om niche-middelen als de natuurlijke middelen op de markt te brengen.

GENOEG zette de eerste stap voor verbetering van de toelatingprocedure van deze middelen door individuele toelatingsaanvragen te begeleiden en te leren van mogelijkheden voor het gebruik van argumentaties in de toelating. In een argumentatie wordt, met verwijzing naar beschikbare kennis, de veiligheid van het middel beredeneerd (beargumenteerd) of aange-toond dat de dossiervraag, in het specifieke geval, niet relevant is. Met dergelijke argumentaties kunnen dure onderzoeken uitgespaard worden. Samen met experts en CTB-beoordelaars ontdekten we richtingen voor dergelijke valide argumentaties, die ook in Europa geaccepteerd worden.

GENOEG heeft meegewerkt aan de recente toelating van de middelen Botanigard WP en Botanigard Vloeibaar in de glasteelten van: bloemisterijgewassen, boomkwekerijgewassen, vaste planten, komkommers, meloenen, courgettes, tomaten, paprika's, aubergines en aardbeien. Het middel werkt op basis van de schimmel *Beauveria bassiana* en werkt tegen witte vlieg. Nog vier andere middelen zijn aangevraagd. Er kan helaas nog niet gecommuniceerd worden over de stand van zaken van deze middelen.

De weg naar een goed toelatingssysteem voor deze middelen is nog lang en vergt inzet van zowel aanvragers, beleidsmakers als beoordelaars. De eerste stap was het bepalen van de gezamenlijke visie. De tweede stap is het optimaal benutten van de mogelijkheden in de (Europese) wetgeving, zoals in GENOEG en nu ook in Genoeg Breed gedaan wordt. Ook leren aanvragers, experts en beoordelaars veel van elkaar bij het opstellen van een goed dossier en bij de risico-inschatting (een ontwikkeling die al eerder bij de chemische middelen heeft plaatsgevonden). Verdere stappen moeten komen van de partners in Genoeg Breed zelf. Deze stappen kunnen gaan richting aanpassen van dossiereisen voor middelen met een ander risicoprofiel, zoals nu in Europees verband gedaan is voor bijvoorbeeld de microbiologische middelen en de plantextracten. De weg leidt wellicht langs het gebruik van een beslisboom en aangepaste dossiereisen voor middelen met stoffen met een laag risicoprofiel. Ten slotte zullen EU-lidstaten de toelatingsbesluiten, met daarin de gebruikte argumentaties, van elkaar moeten gaan erkennen.

Genoeg Breed zet het werk van GENOEG voort in het begeleiden van aanvragen om daarvan te leren. Genoeg Breed zet daarmee de eerste stappen. Loopt u mee?

1.1.4

“Minder is beter dan meer”

F. Melita

Biologica, Nieuwegracht 15, 3512 LC Utrecht

De centrale vraag van deze bijeenkomst is: “Is het al tijd om te oogsten?”

Er wordt gesteld dat:

Op het gebied van de Gewasbescherming is de laatste vijftien jaar veel beleid ontwikkeld om te komen tot een duurzame aanpak van het bestrijden van ziekten en plagen in de Nederlandse land- en tuinbouw.

De vraag is: Was dat afdoende?

Als we kijken naar de toelatingsprocedure voor gewasbeschermingsmiddelen van natuurlijke oorsprong (gno's) dan is de conclusie helder: NEE, ondanks alle inspanningen van alle betrokkenen.

In het project GENOEG wordt al jaren – in samenwerking met LNV, CTB en de sector geprobeerd om deze impasse te doorbreken. Het lukt eenvoudigweg niet om de toelating voor gno's sneller, efficiënter en ‘last but not least’ goedkoper te maken. Er is nog steeds geen apart beoordelingstraject voor gno's die het milieu aantoonbaar minder schaden.

Voor het plaatsen van middelen op de RUB (Regeling Uitzondering Bestrijdingsmiddelen) is een doorlooptijd van acht maanden afgesproken, de biologische sector wacht nu al bijna twee jaar op toelating van een paar middelen.

Vanuit Brussel doemt een nieuwe dreiging: de toelating van zogenaamde Lijst vier stoffen (de gno's) van de Europese harmonisatierichtlijn dreigen prohibitief hoog uit te vallen.

De tweede centrale vraag van deze bijeenkomst is: “Wat is uw missie mbt gewasbescherming?”

Missie van Biologica

De missie van Biologica m.b.t. gewasbescherming is tweeledig en in zekere zin ook tweestrijdig.

In de biologische landbouw mogen maar een 30-tal gno's gebruikt worden die op de Europese Verordening biologische landbouw zijn toegelaten.

Maar het gebruik van middelen ‘an sich’ staat ook ter discussie.

Het ‘middelen-denken’ dient vervangen te worden met een ‘systeem-denken’. In het systeemdenken is de inzet van structurele maatregelen de eerste prioriteit (zoals vruchtwisseling, zorg voor de bodem, gebruik van resistente rassen, mechanische onkruidbestrijding, enz) en is de inzet van natuurlijke middelen een nood-oplossing die tot een minimum beperkt dient worden.

Natuurlijk, ook in de biologische landbouw zijn er factoren waardoor ziekten en plagen het gewas dusdanig kunnen aantasten dat toepassen van een natuurlijk bestrijdingsmiddel een laatste redmiddel is. Inzet van dergelijke middelen kan bovendien conflicten met gangbare boeren helpen oplossen (denk aan phytophthora in aardappelen). Tenslotte worden biologische telers geconfronteerd met steeds hogere eisen vanuit de markt.

Daarom pleit Biologica voor een versnelde toelatingsprocedure voor natuurlijke middelen die passen in de geest van de biologische landbouw. Een natuurlijk middel dat chemisch-synthetisch geproduceerd wordt, of deels gebruik maakt van genetisch gemodificeerde organismen, is geen optie voor de biologische landbouw.

Daarnaast moet het beleid veel meer gericht zijn op preventie en structuurmaatregelen zoals mechanische onkruidbestrijding. Het huidige gewasbeschermingsonderzoek is veel te eenzijdig gericht op het ‘middelen-denken’. Wat we nodig hebben is een heldere politieke keuze voor een andere weg. Een minister die durft te stellen: “preventie is eerste prioriteit”. Pas dan zal het gewasbeschermingsonderzoek van de huidige eenzijdige gerichtheid op individuele knelpunten kunnen verschuiven naar aandacht voor